

Siegfried Pater

A Föld isteni élőlény

José Lutzenberger vallásossága

Sosem fogom elfelejteni, hogyan mu-ta tott meg ne kem egy, a há za előt t álló kak tuszt, ami kor utol já ra lá to gat tam meg a bra zi li ai Rincao-Gaia öko farmon, és kér dez te meg, feltűnik-e számom ra va la mi kü lö nös. Sem mi kü lö nös et nem vet tem ész re. „De néz d csak az ap ró le gye ket!” José Lu tzen ber ger elk omolyo dott: „Né z d meg jöl! Ki zá ró lag ö re g le gye k. Már jó né há ny he te fig ye lem ezt a kak tuszt. És tu do d, mit fe dez tem fel? Ezek a kis élő lé nyek az ért röp kö d nek ide oda a kak tusz tús kéi kö zött, hogy ne tud já k el kap ni és me gen ni ö ket, hi szen o ly an ö re gek és gy en gék.” Elér zé ke nyű lt hang on fo ly tat ta: „Ny u god tan ak ar nak meg hal ni. És még azt mon d já k, az ál la tok nak nin cse nek ér zel me ik, nem ér zé kel nek sem mit!”

Ugya azon a na pon a ház előt t ül tünk, és él vez tük a tó ra és a mess zi táj ra nyí ló cso da szép ki lá tást. A nyu gal mat csak a tücs kök cir pelé se és a bé kák var tyo gá sa tór te meg. „Tu do d, azt szer et ném, ha itt, Rincao-Gaián te met né nek el” – mon d ta hal kan, el gon dol ko d va.

A világszer te is mert né met-bra zil öko ló gus nem ré gi ben, 75 éve sen halt meg szü lö vá ro sá ban, a dél-bra zil iai Porto Ale gré ben. Egy nap pal később kí vá nsá gá nak meg fe le lő en tel jes cse nd ben ö ko fa rm já nak er dő cs ké jé ben te met té k el Lutzot, a ho gy an ba rá tai hí vták ő t. A leg ter més ze te sebb ú ton ak art vi sz za ke rü lni a ter més ze t körforgá sa ba. „A hal ottak az élő k kom poz stjá vá vál nak”, mon d ta gy ak ran. A hol tak egy re gy ak ra bba vá ló el é gete sé t je lle m ző nek tar tot ta: „ter més ze tel le nes fej lő dé si utun ka”: „Az em be rek ú gy tá voz nak, a ho gy an egész é let ü ket é l té k: en er gia-or gi á val.”

A szen vedé ly es kö rnyezet vé dő és öko ló gus az ún. Gaia-el ké p ze lés hí ve volt, va gy is na nak a „Föld-fi lo zó fi á nak”, a mely James Lovelock brit ku ta tó tól ered. Ez a fi lo zó fia nem tár gy nak lát ja a Föld et, ha nem élő szer vezet nek. José Lutzenberger egye ne sen misz sio ná ri usi buz gó sá g gál ká p vi sel te ezt a vilá glá tást. Is mé tel ten ki fej tet te vi lág kép ét: „A Föld boly gó ele ven lé ny, sa ját iden ti tá ssal bí ró, élő egész. É zért nem ta láló az a ked ves me ta fo ra, hogy a Föld egy faj ta ú r ha j ó: az ú r ha j ó nak u gy a nis uta sai van nak, Gaiának azon ban nin cse nek uta

sai, min den ki és min den Gaiát al kot ja.” Az em ber szin tén csak egy ré sze en nek a te rem té s nek, és ha az ipa ri or szá gok lakó i nem alakít já k át vé gre gon dol ko dás u kat, és „nem is me rik fel, hogy a Föld nincs alá vet ve az em ber nek, a ho gy an a bi b li a-ma gy a ra za tok gy ak ran ál lít já k”, ak kor nem le het to vá b b fel tartó ztat ni a glo bális ka tasz tró fát.

Lutzenberger mindig valami „iste nit” látott Gaiában. É zért csodál ta Ama zó nia ben szü lö tt né pes sé gét: az ő sze mé ben ö k vol tak az í ga zi öko ló gusok, mi vel meg ő riz té k a te rem té st.

„Az in di á n min den egy es mé hec két is mer”, mon d ja szer et tel je sen Lutzenberger, „tud ja, hon nan jön, és ho vá repül”. Az in di á nok szá má ra a ál lat- és nö vé ny vi lág szent. Szent ab ban az ér te lem ben és azzal a cé llal, hogy é pség ben meg ő riz tessék. Lu tzenberger meg ért te te az in di á nok at, szer te te va llás ossá g u kat, sőt osz tot ta is azt.

Könnyekben tört ki, amikor Ama zó ni á ban egy o ly an tisztá sra ér tünk, ahol több száz éves ös er dei fa ó ri á so kat vág tak ki, hogy fa sze net gyárt sa nak belö lük. „Sem mi sem szent már az em ber szá má ra; mi cso da szent sé g tő ré s”, só hajtott fel. Egy in di á n ó ra kon át kér né é nek kel és tánc cal egy fa boc sá na tát, mielő tt kí vá g ná, mi vel csó na kot ak ar ké szí te ni be lö le.

„Ezt ne ve zem én va llá sos sá g nak”, hang sulyoz ta re me gő hang on, és ös sze kul csolt ke zeit. „Itt, az ő ser dő na gyszer ű sé gé ben szem lé lhet ed az isten it.”

A nagy öko ló gus job ban ked vel te a nö vé ny e ket és az álla to kat, mint az em be re ket. Ezt új ből és új ből meg ta pasz tal tam kö zös út ja in kon, ak ár Bra zil i á ban, ak ár Ku bá ban, Kín á ban va gy Eu ró pá ban. Mindenütt se be ket ta lált a Föld boly gón, „ame ly e ket az em be rek okoz tak ne ki gyil kos nö ve ké dé si ör ü le tük ben; il ye nek pé l dá ula du z za sz tó m ű ve k és a kü lszí ni fej tes sel dol go zó bá nyák”.

Szá mos elő adá sa ban Lutzenberger mindig hang sulyoz ta, hogy az al ap bajt a tech nok rá cia gö g je ben kell ke res ni. A ter mé sze ti né pek sze mé be na vi lág tő ké le tes volt: „Ha a vi lág tő ké le tes, ak kor nem ak a rom meg vál toz tat ni, ha nem be le ak a rok il lesz ked ni, él vez ni ak a rom.”

A kö zé p ko ri ke resz té nyek szá má ra azon ban a vi lág csak a si ra lom vől gye volt, o ly an hely, ahol az em ber nek a le hető leg töb bet kell szen ved nie, ú gyszó lván va la mi próbát kell ki áll nia, hogy a Pa radicsombajuthas son, ha pe dig nem áll ja ki a pró bát, ak kor me het a Po kol ba. A mo dern ipa ri társadalom el len ben sem mit sem tud kez de ni az É g gel, mon d ja Lu tzen ber ger, a vi lág ot azon ban még mindig va la mi rossz nak, legalább is tő ké le t len nek lát ja, amit meg kell javí ta ni. „A mo dern ipa ri társadalom nem más, mint egy fa na ti kus val lás, és an nál in kább, minél ke vé s bé va gyunk tu da tá ban.” En nek a fa na ti kus va llás nak az a fel té te le zés az al ap do g má ja, hogy „ke zünk ben van az ü dvösség kulcsa, az ü dvösség kulcsa pe dig a tech ni ka. Meg kell vál toz tat nunk a vi lág ot, s az egy re fej let te bb tech ni ká val egy re job ban fog juk ezt meg csi nál ni – és Pa ra di csom má fog juk vál toz tat ni a vi lág ot”. Lutzenberger so sem volt ké pes meg ér te ni, mi ért szá guldunk ma 180 km-es se bes sé g gel az au tó pá lyán, mi ért van nak o ly an vo na ta ink, ame lyek 250 km-es se bes sé g gel ha lad nak, és o ly an repü lö gé peink, ame lyek 1200 km-es se bes sé g ig vi szik. „Még több et és még töb bet, és so sem elég!”

A bra zil öko ló gus min den ko ri í té l te Eu ró pa-köz pont ú sá g u nkat: „Abból in du lunk ki, hogy má sok is mind csak azt ak ar já k, ami ne kü nk már meg van. Egy ál ta lán nem tud juk el ké p ze l ni, hogy egy ös er dei in di á n élé ge dett, söt boldog.” Mi ly en gy ak ran hall ot ta: „Igen, az in di á nok em ber al at ti lé nyek. Fel kell fej lesz te nünk ö ket. Még sem jár ja, hogy em be rek anya szü lt mez te len ül szal ad gál nak az ő ser dő ben, és nem ré sz e se d nek a mi na gyszer ű fo gy asz tó i társadal munk ban.”

Lutzenberger szá má ra az il ye s mi a mo dern ipa ri társadalom ki ha tá sa volt. É zért ne ve z te ezt a társadal mat fa na ti kus va llás nak, messi á si moz ga lom nak, a mely azt hiszi, szent kö te les sé ge az egész vi lág ot a ma ga é let mód ja re me g t ér i te ni.

Lutzenberger „a ter mé sze t és a vi lág egye tem fel tár ha ta tlan tit ká ban és me gra g ad ha ta tlan sé psé g é ben” lát ta Istent. Utol só he tei ben gy ak ran be szé lt a ha lál ról. „Ter més ze ti em ber k é nt” fé le lem nél kü l né zett a sze mé be: „Mi Gaia va gyunk, és ma ra dunk.”

Forrás: Publik-Forum, 2002/15